

NACIONALINĖ TEISĖS ŽINIŲ OLIMPIADA 2026

Konstitucinė teisė

Mykolas Romeris
universitetas

Konstitucija – mūsų
visų kelrodis!

Mykolas Romeris
universitetas

Konstitucinė teisė – kas tai?

Konstitucinė teisė – tai mokslas apie
Konstituciją.

Pati [Konstitucija](#) - aukščiausią teisinę galią turintis valstybės teisės aktas, priimtas 1992 m. spalio 25 d. visos Tautos sutarimu ir keičiamas ypatinga, sudėtingesne nei kiti teisės aktai, tvarka. [Konstitucijoje](#) išdėstytos pagrindinės taisyklės, pagal kurias gyvena valstybė ir jos visuomenė: joje nustatyti valstybės valdžios organizavimo ir veikimo pagrindai, valstybės valdžios institucijų įgaliojimai ir jų tarpusavio santykiai, įtvirtintos svarbiausios kiekvieno asmens teisės ir laisvės.

Konstitucija – aukščiausios teisinės galios valstybės teisės aktas.

Visa kita teisė – įstatymai, konstituciniai įstatymai, kiti teisės aktai bei Lietuvos ratifikuotos tarptautinės sutartys turi atitikti Konstituciją!

Mykolas Romeris
universitetas

Kam reikalinga konstitucinė teisė?

Tam, kad žinotume, kas nustatyta Konstitucijoje, kuri apima visas valstybės ir visuomenės gyvenimo sritis: joje įtvirtintos pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės, numatyta kokiais būdais ir priemonėmis galima jas apginti, kada ir kas gali jas riboti, kaip jomis naudotis.

Konstitucijoje taip pat nurodytos pagrindinės valstybės valdžios institucijos - Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė, teismai, įvardyta jų rinkimų, sudarymo tvarka, įgaliojimai bei jų tarpusavio santykiai.

Konstitucijoje deklaruojamos esminės valstybės ir visuomenės vertybės: tautos suverenitetas, demokratija, nepriklausomybė, valdžių padalijimas, atskirumas ir savarankiškumas, prigimtinės žmogaus teisės ir laisvės, pagarba teisei, pilietiškumas, teisingumas, ir kt.

Mykolas Romeris
universitetas

Konstitucinės teisės šaltiniai

Konstitucinės teisės svarbiausias šaltinis yra [Konstitucija!](#)

Konstitucinės teisės šaltiniais yra laikoma tik pati Konstitucija, kurią sudaro pagrindinis tekstas ir keturios sudėtinės dalys:

1991 m. vasario 11 d. Konstitucinis įstatymas „Dėl Lietuvos valstybės“;

1992 m. birželio 8 d. Konstitucinis aktas „Dėl Lietuvos Respublikos nesijungimo į postsovietines Rytų sąjungas“;

1992 m. spalio 25 d. Įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo tvarkos“;

2004 m. liepos 13 d. Konstitucinis aktas „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“,

ir [Konstitucinio Teismo](#) suformuota oficialioji konstitucinė doktrina – Konstitucijos nuostatų aiškinimas, atskleidžiantis lakoniškų Konstitucijos normų prasmę.

Visų kitų teisės šakų normos detalizuoja ir įgyvendina Konstitucijos nuostatas!

Mykolas Romeris
universitetas

Konstitucijos aiškinimui taip pat labai svarbūs:

- 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Aktas

- 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Aktas

Konstitucijos saugotojas – Konstitucinis Teismas

Konstitucinis Teismas, kurį sudaro 9 teisėjai, skiriami 9 metams ir tik vienai kadencijai, prižiūri, kad niekas nepažeistų Konstitucijos. Jam pavesta tikrinti, ar Seimo priimti įstatymai, Vyriausybės nutarimai ar Respublikos Prezidento dekretai neprieštarauja aukščiausią teisinę galią turinčiam teisės aktui – Konstitucijai. Tikrindamas teisės aktų atitiktį Konstitucijai, Konstitucinis Teismas vienintelis iš visų institucijų oficialiai aiškina Konstitucijos nuostatas. Taip jis formuoja visiems privalomą **oficialiąją konstitucinę doktriną**, kurioje trumpos ir lakoniškos Konstitucijos nuostatos paaiškinamos plačiau.

Į Konstitucinį Teismą su prašymu patikrinti, ar koks nors teisės aktas neprieštarauja Konstitucijai gali kreiptis Seimas arba Seimo narių grupė, Vyriausybė, Respublikos Prezidentas, teismai, taip pat bet kuris asmuo, manantis, kad kokiu nors teisės aktu yra pažeistos jo konstitucinės teisės ir laisvės.

Mykolas Romeris
universitetas

Kodėl moksleiviams aktuali konstitucinė teisė?

Konstitucijoje yra įtvirtina ir tokių teisių ir laisvių, kurios aktualios moksleiviams, jų santykiams su tėvais. Pavyzdžiui:

- * Asmenims iki 16 metų mokslas privalomas!
- * Mokymas valstybinėse bendrojo lavinimo, profesinėse bei aukštesniosiose mokyklose yra nemokamas.
- * Aukštasis mokslas prieinamas visiems pagal kiekvieno gebėjimus.

- * Gerai besimokantiems piliečiams valstybinės aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas!
- * Vaikų pareiga – gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą.
- * Nepilnamečius vaikus gina įstatymas.
- * Kiekvienas turi teisę laisvai reikšti savo mintis, tačiau negalima įžeidinėti kitų ar kurstyti neapykantos.

Mykolas Romeris
universitetas

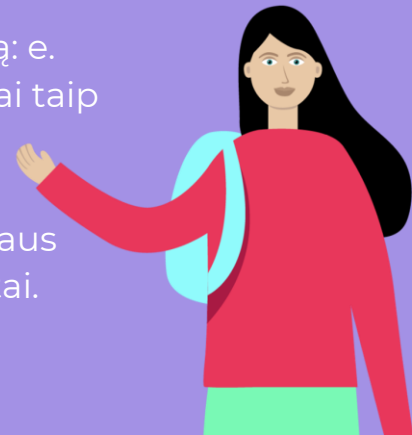
Konstitucinė teisė ir internetas

Konstitucijoje nustatytos taisyklės (pavyzdžiui, kad reikia gerbti kitus ir nepažeisti jų teisių) galioja ir skaitmeninei erdvei. Be to, visos teisės, kurias turime gyvai, galioja ir virtualiame pasaulyje.

* Konstitucija garantuoja, kad galite **laisvai reikšti savo nuomonę** socialiniuose tinkluose, tinklaraščiuose ar forumuose. Tačiau neleidžiama šmeižti, tyčia skleisti melagingą informaciją, negalima kurstyti neapykantos prieš kokią nors grupę ar asmenį. „Mano Facebook'as – ką noriu, tą rašau“ galioja tik tol, kol nepažeidžiamos kitų žmonių teisės.

* Konstitucija garantuoja **privatumo apsaugą** ir susirašinėjimo slaptumą: e. laišakai, žinutės „Messenger“ ar „Signal“ programėlėse yra saugomos lygiai taip pat, kaip popieriniai laišakai. Taip pat negalima be pagrindo ir be asmens sutikimo rinkti asmens duomenų iš internetinės erdvės.

* Internete sukurtas turinys (nuotraukos, tekstai, pasisakymai) yra autoriaus **nuosavybė** ir yra saugomi Konstitucijos taip pat, kaip ir materialūs daiktai.

Praktinė situacija

Mykolas Romeris
universitetas

Naujienu portale *Delfi* publikuojamas straipsnis apie Lietuvoje vykiančias eitynes už LGBTQ+ teises. Vartotojas Jonas po straipsniu parašo komentarą: „*Reikia juos visus išnaikinti, tokiems ne vieta mūsų visuomenėje, griebkit akmenis ir varykit juos lauk!*“. Policija, nustačiusi Jono IP adresą, pradeda ikiteisminį tyrimą dėl neapykantos kurstymo. Jonas ginasi teigdamas, kad jis tik išreiškė savo nuomonę, o Konstitucija jam garantuoja saviraiškos laisvę.

*Pagal Konstituciją kiekvienas asmuo turi teisę laisvai reikšti savo nuomonę pačiais įvairiausiais klausimais, taip pat ir internete. Tačiau laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją **nesuderinama su nusikalstamais veiksmais – neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu**. Jono raginimas „išnaikinti“ ir „griebti akmenis“ yra tiesioginis kurstymas naudoti prievartą. Tai nėra „nuomonė“, tai nusikalstama veika, kuri peržengia saviraiškos laisvės ribas.*

*Neapykantos kalba kėsina ne į žmogaus darbus ar idėjas, o į jo tapatybę (kas jis yra). Kai asmuo užsipuolamas dėl savo prigimtinių savybių (orientacijos, tautybės, rasės), valstybė turi pareigą įsikišti ir apsaugoti šių **žmonių orumą** nuo žeminimo. Konstitucija draudžia varžyti žmogaus teises ar teikti jam privilegijas dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Neapykantos kalba siekiama tam tikrą grupę paversti „mažiau vertinga“ ar „pavojinga“. Tai pažeidžia visų piliečių **lygiateisiškumo** principą.*

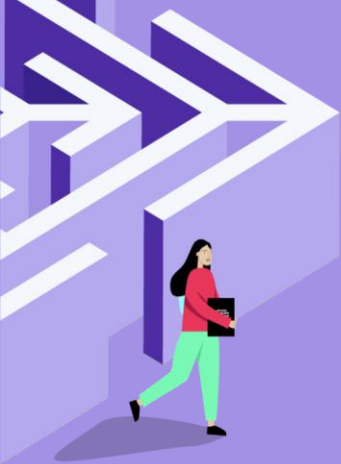
*Galiausiai, internetas suteikia galimybę informacijai pasklisti **žaibiškai ir negrįžtamai**. Todėl žala, padaryta neapykantos kalba internete, dažnai vertinama kaip pavojingesnė nei pasakyta siaurame draugų rate.*

Daugiau informacijos – medžiagoje olimpiados pasirengimui

Mykolas Romeris
universitetas

NACIONALINĖ TEISĖS ŽINIŲ OLIMPIADA

Mykolo Romerio
universitetas

